

**ЕВОЛЮЦІЯ У 20 СТОЛІТТІ ДЕЯКИХ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ
ДОСЛІДЖЕНЬ ВЧЕНИХ ХПІ ТА ЇХ УЧНІВ
У ГАЛУЗІ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ**

Назаренко С. О., Ткачук М. А., Марусенко С. І.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Історія створення озброєння та військової техніки в світі та Україні пов'язана з основним осередком ґрунтовних і практичних наукових досліджень у машинобудуванні – Харківським політехнічним інститутом (ХПІ, ХПТІ, ХТІ, ХММІ) [1, 2]. У оглядовій роботі систематизовані матеріали щодо здобутків викладачів ХПІ та їх учнів, які допоможуть прогнозувати потенційні напрями розвитку озброєння та військової техніки в Україні та світі.

Величезну роль у розвитку бронетанкової техніки в Україні та світі зіграли професори ХТІ, ХММІ та ХПІ (М. І. Медведєв, В. П. Аврамов, Є. Є. Александров та ін.) та їх учні – керівники ДП «Завод імені В. О. Малишева» (І. П. Бондаренко, К. Д. Петухов, М. О. Соболев, В. В. Пивоваров, Г. Д. Гриценко та ін.), головні розробники – конструктори (І. М. Алексенко, І. С. Бер, Я. І. Баран, М. Г. Зубарєв, М. С. Сидельников, О. Д. Мотрич, Ю. М. Бусяк, О. І. Веретенников, Л. К.-А. Магерамов, В. А. Жадан, Я. М. Мормило та ін.). Створені ними танки стали найкращими у світі за поєднанням ключових бойових якостей.

Харківські бронемашини здатні долати великі відстані та відрізняються чудовою маневреністю. Величезний внесок у створення двигунів для бронетанкової техніки зробили викладачі та випускники ХТІ, ХММІ та ХПІ – В. Т. Цветков, К. Ф. Челпан, Я. Ю. Віхман, Я. М. Майєр, М. М. Глаголев, Ю. Б. Моргуліс, Г. І. Аптекман, І. Я. Трашутін, П. Ю. Саблев, М. Н. Найш, В. І. Бутов, М. К. Рязанцев, Ю. С. Бородін та ін.

У ХТІ, ХММІ та ХПІ були підготовлені ушлявлені творці авіаційної та ракетно-космічної техніки Л. М. Мацієвич, Г. О. Ботезат, М. Й. Гуревич, А. Я. Щербаков, Г. Є. Лозино-Лозинський, О. Г. Івченко, Л. М. Ганзбург, В. С. Фоменко, В. П. Чеховський та ін. Видатними конструкторами систем управління ракет стали випускники ХПІ – Я. Є. Айзенберг, А. І. Кривоносов, В. О. Уралов, Г. І. Лящев, Г. А. Борзенко та ін. Серед перших розробників атомної бомби та методів поділу ізотопів урану були випускники інституту В. О. Маслов, Є. М. Ліфшиць, О. С. Компанієць та ін. разом зі своїми вчителями академіками Л. Д. Ландау та О. І. Лейпунським.

Література:

1. Єпіфанов В. В. та ін. Еволюція разработок ученых и выпускников ХПИ в области военных гусеничных и колесных машин в 20 веке (обзорная статья). *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Машинознавство та САПР*. Харків: НТУ «ХПІ». 2020, № 2. С. 30–50.

2. Назаренко С. А. та ін. Основные работы профессора Д. С. Зернова. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Машинознавство та САПР*. Харків: НТУ «ХПІ». 2011, № 51. С. 16–23.